

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

תמיד שאלתי
לעצמי ולא יכלתי
להבין בשום אופן
מפני מה דרושים
לנו שני רבנים
ראשיים בירושלם,
כשם שאינו מבין

עד היום הנה מפני מה ישנם, למשל, שני יסוס פרקו" בין שחרית למוסף של שבת — עד שראיתי מעשה ונזכרתי הלכה.

ביום שלישי זה יום שהוכפל בו, כי טוב" לאחר תפלת שחרית, יצאתי ליד כרמי אל תחנת הרכבת ונגררתי בחשאיון אל ההלויה של ראש הרבנים שלנו עם הרב המזרחי ונושא כליו בדרום יחד קרלסברד...

כשהגיע שעת המסע של הרכבת למצ" רים, נתבקש כבוד תורתו לעליה במחלקת השנייה, מיד נתעקמה מצנפתו הצדה וכידי ענותנותו הגדולה אמר: איני רוסה" לנסע ב"סקונדרו" (מחלקת שניה) אלא דוקא ב"פרימו" (כתה ראשונה), והתחיל פוסע פסיעות גסות הביתה ומדוע לא? — אם אין ספק בשביל הפועל המזרחי או בשביל משכרת ה"חדרים" ובית המדרש למורים ותמיכת ת"ח וכיו"ב, הרי יש לכהפ"ה כסף, וכסף רב ב"ה" לנסיעות לפוליטיקה של תורה וימיין ה"רוממה" בקצור לא הועילו חכמות והרב המזרחי התיר צדורה והוסיף במחילה

את והפרש — כי מה לא עושה המזרחי שלנו בשביל כבוד התורה? — וה"מופתי" שלנו ישב לו ב"מזרח" בתוך ה Wagon-lit (מאות מסעי בעברית עם הירק תחת המ"ם הראשונה). כשהרליף המזרחי שומר למראשותיו והמזכיר ה"צעיר" למרגלותיו ויסעו ב"פרימו" ויחנו באלכסנדריה אשר במצרים...

וכשעה שאני יושב עכשיו כאן בשעת הצהרים, על כסא עומת החדש שקניתי לי בשבוע זה, להכין לכם את שעורי זה, רואה אני מרחוק מבעד למסוה שלשה שישבו באלכסנדריה בתוך אניטה וינה" הנהדרה ובהנים מעולם הזה, כי עשרה "קביון לוקס" (חדרי-מותרות) ירדו לעולם ושלושה מהם נטלו נוסעיו המזרחיים באניה — ואי"ה בשבוע הבא יוביל החב המזרחי את סחורתו לירידים בכרכים אשר במדינות הים, מקושת במצנפתו החחולה וצלמי-תכבוד של ישמעאל לימין ועשו לשמאל, עד שיובילוהו ישר לברי מסותא בקרלסברד...

אכן, נפלאו דרכי ה': הרב המזרחי מק"ק אונגו" מב ס ר ב י ה השיג מנדט מאת הציונים הרוסים ב פ ו ל נ י ה להרב הראשי מי ר ו ש ל מ, כדי לנסע בכסף ה"מזרחי" של יהודי המערב מאמריקה ב"וינה" האיטלקית לקונגרס הציוני אשר בקרלסברד המסרקות בציכוס לובקיה. בשביל עיני א"י הפריטיגית...

חז"ל אמרו פעם: עשה לך רב וקנה לך חבר" ורבנו המזרחי אומר להיפך: קנה לך רב ועשה לך חברים "מזרחי", ומשרבו

בעתונו הסופרים הפששים ר"ל, מחמת שהם זקוקים בעוגותינו הרבים למטבע הארורה, נעשה הכל להיפך, ובמקום "תורה" — "ת"ת"ת"ת"...

חשכתי גם אני לנסע לקרלסברד, וכבר צויתי לכיתי וקניתי לי אפילו תרמיל חדש בחנותו של הערלי שהכין — כך הוא אומר — טרנספורט שלם של תרמילים בשביל מלונדון, ואולם לאחר שנתקבלה התלגרמה באותיות גדולות מתוצרת "הארץ" לכל ינחו הלילה את ארצנו לבנה, התלמתי להשאיר כאן כי על מי אשאיר את צאן קרשתי כלומר את התלמידים שלי?

לעמית זה נסע מנהל מחלקת המסחר והתעשייה שלנו — עפ"י הזמנה מיוחדת בתלגרם, — עם תרפ"ט אלפים של תכנית על הרמת המעב של המסחר ועל פבריקאות גדולות בארצנו ועל פרי נסיונותיו ומעשיו הכבירים מיום שבא לכהן פאר בועד הצירים, כידוע, וטען אניה שלמה עם 187 מיני הול לזכוכית, כדי להציע לפני הקונגרס, ולקיים מה שנאמר: הרוצה לאבד מעותיו יניחם בכלי זכוכית...

ובקרוב נזכה לראות בתוכנו את מושלנו הנודד, ואתו יביא את זוגתו שתחיה שמעתי כי ה"גברת הגבירה בקרה את ירושלם עיה"ק לפני שנים אחדות, יובטוח הנני כי מאד תתפלא ותתפעל המישלת שלנו על השניים הכבירים והתקונים הנמצאים שהכנים המושל בעיר: את הדרכים אשר בנה ואת הגנות

אשר נטע, וביהוד את כל המשטר והסדר אשר כונן בעירנו הקדושה. ומי כמזה תרע ותבין להכיר ולהוקיר את כל זה? הן יודעת היא עד כמה הוא עמוק — המושל שלנו — בנסיעות תדירות לארצות המרחק, בתעמולה הגדולה שהוא עושה לטובתנו אצל פורד אוהבנו ובעסק נותו הכלתי-פוסקת בין שכנינו בארץ לקרובם אלינו.

מה? לא ספרתי לכם עדיין את הצגשה ביינונו של הרמב"ם? — ובכן, אספר לכם עכשיו בקצרה. חיבב גדול של עה קות נכנס פעם לזנית ממין זה ובקש להראות לו דבר ועתיק וחשוב מאד. החנוני זרק עינו מסביב יהוציא כאחת הפנות שעון קטן וישן, הושיט לקונה ואמר: — רואה אתה, ר' יהודי, הרי לפניך שעון מההדרושים הכי גדולים שבעולם. כי הרמב"ם היה רופא גדול ומפורסם, הן יודע אתה מסתמא, ובכן זהו שעונו, שהיה מסתכל בו בשעה שהיה ממשש את דפקו של החולה. והרמב"ם הביא עמו את זה בחזירתו מאמריקה.

מה אתה סת? — קרא הקונה בתמינה — כלום היה הרמב"ם באמריקה? וכי מי ידע בזמנו, שישנה אמריקה בעולם? — הן זהו כל החדוש — ענה הסוחר — ומפני כך נעשה השעון הזה כ"כ חשוב, ואנטיק"ף!

גם שעוזהעיר שלנו נעשה פתאם ל"אנטיק"ף חשוב מאד אצל בני-דודנו, משעה

שהחליטה אגותה, "למען ירושלם" להסירו מעל שער יפו זהו, "השריד היחיד", שנשאד להם לזכרון מימי ועבדול-חמיד ואקור מדרבי קוימא להזיוו חלילה משם, ממש כמו התר בושים האדומים שאינם זזים מעל ראשי אתרים מהיהודים האשכנזים בעירנו עד היום הזה...

לא היו ימים מועטים וחשעון הופיע בבית-הקברות של ישמעאל בברכת-ממילה, בטבורו של המרכז המסחרי שלנו. רעיון נשגב זה נולד ב"יום-טוב" Holiday בלע"ז, בהתאם, כנראה, לפתגם הערבי האומר כי לכבוד יום-טוב—היהודים ב"קדור" (קדרות), הנוצרים ב"זהור" (פרחים) והמושלמים ב"קבור" (קברות)...

ואולם אח"כ לא שמחו ב"יום-טוב" זה, אף לא טמנו את ידם בצלחתם והוציאו ארבעה עשר פונטים מכיסם כדי להפטר מהצרה הזו בפת-שעה-אחת-קרם, ומאז הוא חוזר בשעון זה על כל השכונות שלהם... לו הייתי תקיף שם בחלונות הגבוהים הייתי מציע לקבע את ה"אנטיק"ף החשוב הזה לא בשער-שכם ולא בשער-סדום אלא דוקא על ראש בנינו של ר' משה קוימא...

בינתיים נודע לי כי סו"ם נקבע מקומו של השעון מול הדאר, בתוך גתה-הפחים של אשבי. ומשנה מקום משנה מול, לא של השעון אלא של הגוי מבית לחם שיהיה מוכרה, כנראה—המסכן! — לקבל מהמישלה בעד הקרקע לא יותר משבעת אלפים פונט בעד, "אנטיקה" זו של בני-דודנו בעירנו...

ומספרים עוד מעשה, אבל לא ברמ"ם חלילה אלא ברוסי אחר, להבדיל "פוני" אמתי, שהיה תובש ומקוין דם בכל ימות השנה ובימי ה"יריד" היה גם מגלח-זקנים של האכרים המזויקים מהכפר, ואולם מחשש שזא ילכו לאחרי היה תופש אותם, מסבן את זקנם יפה יפה עד שעלה הקצה ועזבם באמצע הרחוב. והמוז'קים היו עומדים בראש כל חוצות בסנטרים מסובנים ומחכים עד שיגיע תורם לגלוח...

מעשה קטן זה עלה בזכרוני כשבוע זה. כשעברתי עם בוליותי בדרכי בחוצות ירושלם והתבוננתי קצת מבעד למסוה לעבודת הבגדים שלנו ברחוב "המלך-ג'ורג'י", ברחוב בית-העם, באחזה ובשאר המקומות, כל הרכבים הכבישים והתעלות האלה עומדים במחילה כאותם המוז'קים ב"סנטרים מסו"בנים" ומחכים לבוקרא-אפנדי, שיבא אינ"ש אללאה לגמר את כלם, כדי שיוכלו בני"אדם לעבר ברחובותינו לרכות הלילות, בראש שלם וברגלים בלתי שכורות...

אחד מתלמידיי מבעלי החשבונות בעירנו חשב ומצא כי עפ"י מהלך הכנים של הרבות ירושלם שלנו, נהוי כדי לתסן את כל הרחובות בערך עד האלף הששי והחשבון פשוט מאד: מרחוב יפו עד בצלאל ישנן כס"ה כארבע מאות מתרי עכדו בהן כשנה ונשארה עוד עבודה לחצי שנה, מחמת שמצאו בכביש זה רק מחצבה אחת, ולו מצאו יתוד היה נמשך עוד שנה, ואם יעלה חלילה על דעת המושל לבנות טרמביי בחוצות ירושלם וכביבותיה במרחק של קילומטרים, צא

וחשוב: לארבע מאות מתר — שנה וחצי כמחצבה אחת, עשרת אלפים מתר שיש בהן הרבה מחצבות, על אחת כמה וכמה? אללאה קארים!

בלכתי ברחובי, נפגשתי באחד מחוקריי העתיקות שלנו, כשהוא מלא "גדולה" ופניו צוהלים משמחה. באשר בכך? — הוא מצא אצל בצלאל קברות מתים ועפ"י הכתבת בעברית ובלשון יונית ניכר כי שם קבורים יהודים דוקא ולא חלילה נוצרים.

ואני ר' עומת איני מבין לשמחה מה זו עושה? הם גלו בסך הכל יהודי אחר, איזה שפירא כמדומני, שנקבר לפני כמה שנים בתוך האדמה, ואני אעפ"י שאיני הוקד קדמוניות, מוצא אני ב"ה בכל יום אלפי יהודים שפירים, שהם קבורים תשע אלפי בקרקע ועל פני האדמה בארצנו...

אנכי נכנסתי אח"כ להנחות אחת ברחוב יפו לקנות לי פנקס קטן לשעורי, ומצאתי את החנונית מנמנמת על השלחן והולכת בודאי על פדיון שמן, והנער המשרת ישן שנת-כרמוטא על כסאו וזכובים מזוממים על הטמו.

חבלי שלא נמצא שם נידב במכונת הראינע שלו כדי לצלם אותם ולשלח את ה"פילם" ע"י מד טיש ישר לקונגרס הציוני, למען יהיה להם שם מושג ברור והי על מצב המסחר בעירנו...

משם עברתי לפני הדאר וראיתי על הלוח השחור מודעות גדולות בערבית, אנגלית